

הלכות הדרג היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכיפורים.....1
- ב. לא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורחו.....1
- ג. לאומר דבר לחבירו שהוא בכל יאמר עד שיאמר לו כך אמור.....1

דף ד.

א. לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכיפורים

י"א¹ שקריאת פרשת פרה בציבור חובתה מן התורה. שנאמר "כאשר וכו' ציוה ה' לעשות לכפר עליכם", ודרשו בגמ' "לעשות" אלו מעשי פרה, "לכפר עליכם" זה יום הכיפורים² ולהלן דף ה. מבואר שאף מקרא פרשה מעכבא אם כן, למדנו לדורות גם בפרשת פרה מקרא מעכבא טרם עשיית הפרה.

דף ד:

ב. לא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורחו

מידת דרך ארץ וכבוד שכשרוצה אדם לומר דבר מה לחבירו או לדבר עם חבירו יקרא לו בשמו³ ואח"כ ידבר עמו. ואביו או אמו שאסור לו לקרוא אותם בשמם יקרא להם מקודם "אבא" "אמא" ואח"כ ידבר עמם⁴.

ג. לאומר דבר לחבירו שהוא בכל יאמר עד שיאמר לו כך

אמור

¹ בשו"ע ונו"כ תרפה ז

² משך חכמה במדבר פרשת חקת פרק יט פסוק כ

³ כמו שביאר כאן במהרש"א חי' אנדות וכן מצינו באבות הקדושים (בראשית כב ז) ויאמר יצחק אל אבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וכן אצל יעקב אבינו ע"ה (שם כז יח) וַיִּבֶא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. ועיי"ש בפסיקתא זוטרתיא (לקח טוב) "לשון צניעות קרא לו תחלה, ואח"כ דבר עמו כדרך התורה, שנאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו"

⁴ עבד המלך ויקרא א א. אולם עיין בתורה תמימה שם "טעם הדבר כדי שייכין עצמו השומע לשמוע, וזה מעין מ"ש בנדה טז: שהקב"ה שונא את זה הנכנס לבית חבירו פתאום. ובמס' דרך ארץ פ"ה איתא וילמדו כל אדם ד"א מן המקום, שעמד על פתח הגן וקרא לאדם, שנאמר ויקרא ה' אל האדם ויאמר לו איכה. ומה שלא הביאו בגמרא כאן מאותו הפסוק, י"ל דרוצה להביא רבותא יותר דאפילו עם אדם שהוא מכיר ומקורב לו באהבה וחבה יתירה ג"כ לא ידבר פתאום, ועל זה תכוּנן הראיה ממשע שעליו העיד הקדוש ברוך הוא, בכל ביתי נאמן הוא ובמראה ולא בחידות אדבר בו, ואפ"ה הכינו לדבר קודם שדבר עמו".

הלכות הדרף היומי

מסכת יומא

חייב האדם להסתיר סוד אשר יגלה אליו חברו דרך סתר, אף על פי שאין בגלוי הסוד ההוא ענין רכילות או גנות כל שהיא⁵.

ואפילו אם לא אמר לו שהוא סוד, אם הכניסו חברו לביתו או למקום פרטי וגילה לו איזה עניין⁶, או שאמר לו מפורשות שלא לגלות את אשר אמר לו, אסור לגלותו. עד שישמע ממנו שאין לו קפידה בדבר.

אך אם סיפר ברבים ולענין זה אפילו שלושה נחשבים רבים ולא הראה הקפדה על כך שהדבר יתגלה מותר לספר.

ואם האומר מזכיר שלא לומר, או נראה מדבריו שהדבר סודי ומקפיד בגילוי, אפי' אמרו בפני רבים יש בו משום לשון הרע למי שיגלה אחר כך אפילו במקרה⁷. ואפילו אם הוא רואה שאחד מהשומעים או שנים לא שמרו את האזהרה הזו וגילוהו לאחרים, אף על פי כן השלישי הזה אין לו לגלות את הדבר לאחרים אפילו במקרה⁸.

ואם יכול להגרם נזק בושח כתוצאה מסיפור הדברים, או שעלול בעל הענין להתגנות בעיני אחרים על ידי כך אסור לספר גם אם סיפר בפני רבים⁹.

חולה המבקש שלא לספר להוריו על דבר מחלתו, ש לספר להם כדי שיתפללו על החולה מכיון שתפילתם פועלת יותר, אולם אם יגרם להורים נזק בריאותי אין לספר להם¹⁰.

⁵ כי יש בגלוי הסוד נזק לבעליו וסבה להפר מחשבתו, כמו שנאמר (משלי טו, כב): "הפר מחשבות באין סוד", והשנית – כי מגלה הסוד אך יצא מדרך הצניעות והנה הוא מעביר על דעת בעל הסוד, ואמר שלמה עליו השלום (שם כ, יט): "גולה סוד הולך רכיל", רצונו לומר: אם תראה איש שאיננו מושל ברוחו לשמור לשונו מגלוי הסוד, אף על פי שאין במחשופו הסוד ההוא ענין רכילות בין אדם לחברו, תביאהו המדה הזאת להיות הולך רכיל שהוא מארבע כתות הרעות, אחרי אשר אין שפתיו ברשותו לשמרו. עוד אמר (שם יא, יג): "הולך רכיל מגלה סוד", רצונו לומר: אל תפקיד סודך למי שהולך רכיל, כי אחרי אשר איננו שומר שפתיו מן הרכילות אל תבטח עליו בהסתר סודך, אף על פי שמסרת דבריך בידו דרך סוד וסתר". ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג אות רכה ומובא בחפץ חיים רכילות כלל ח אות ה ומשמע שהוא ממש איסור לה"ר שהרי הגדרת לשון הרע כל דבר שיכול להצר להפחיד או להזיק אפילו אין כוונתו לגנותו כמבואר ברמב"פ פ"ז מדיעות הלכה א ובחפץ חיים כלל ב ד ובבאר מים חיים שם ס"ק א

⁶ עיין שו"ת בצל החכמה חלק ד סימן פד שהביא מקורות מהראשונים לכך.

⁷ מגן אברהם סימן קנו ס"ק ב, ערוך השולחן אורח חיים סימן קנו סעיף טו, חפץ חיים לשון הרע כלל ב אות ז ומשמע שהוא איסור גמור ולא רק מידת דרך ארץ וכ"כ להדיא בחפץ חיים רכילות שם ס"ק ז "דבר זה הוא חמור הרבה יותר מסתם אבק לשה"ר ורכילות".

⁸ דהרי פלוני מסר להם הדבר בסוד ועל זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד, וכי משום ששנים עברו על הדבר הותר לו להשלישי הוה, ולא גרע ממה דאמרינן ביומא (דף ד' ע"ב) מנין לאומר לחבירו דבר שהוא בכל יאמר עד שיאמר לו לך אמור וכו' וכל שכן בזה. ולפי זה אפילו אם סיפר אחד דבר לשון הרע על חברו בפני ארבעה והזהירם שלא לגלות ועברו שלשה וגילוהו גם – כן אין מותר אחר כך להרביעי לגלות במקרה אף דכבר נתפרסם הדבר ונדע לכל על ידי אלו השלשה והטעם כמו שכתבנו. חפץ חיים שם ובבאר מים חיים שם ס"ק

טז

⁹ חפץ חיים דהית דאפי תלתא אינו מוסכם לכו"ע וגם למתירים יש בכך תנאים רבים שכמעט א אפשר שיתקיימו. חפץ חיים ובאמ"ח שם

¹⁰ חשוקי חמד בסוגייתינו.

הלכות הדרף היומי

מסכת יומא